

עניינים תוכן

- מבוא 2
- השפעות הגירושים על היבטים רגשיים בקרב ילדים 3
- השפעות הגירושים על מערכות היחסים של הילדים- מבט תיאורטי 4
- השפעות הגירושים של מערכות היחסים העתידיות של הילדים- מבט אמפירי 6
- סיכום 8
- ביבליוגרפיה 9

מבוא

גירושין הוא הסיום הפורמלי של קשר נישואים בין שני בני זוג. בדרך כלל הסכמי הגירושים מסתיימים גם בפירוק שותפות כלכלית והסדרי משמרות ומזונות לגבי ילדים משותפים. ההסדרים הללו יכולים להתבצע באמצעות הסכמה בין שני הצדדים או על ידי קביעת דין בבית משפט. תהליך הגירושים הוא תהליך אשר יכול להימשך שנים מאחר ובית המשפט לא קובע את החלטת הדין שלו כל עוד הוא אינו בטוח כי הילדים מוגנים במסגרת ההסכם הנחתם בין בני הזוג (משה, 2013). מחקרים מראים כי שתי דמויות ההורים חשובות מאוד להתפתחות של הילד. כאשר שני ההורים מתגרשים אז אי יכולת זו להוות דמויות מלאות בחייו הופך להיות סיכון להתפתחות של הילד בטווח הקצר ובטווח הארוך (יואלס ושגיא שוורץ, 2013).

כיום, הגירושים היא תופעה חברתית שכיחה שנמצאת במגמת עלייה בעשורים האחרונים. אם נתייחס למדינות המערב של ה OECD נוכל לראות כי מדינת ישראל ממוקמת במקומות גבוהים מאוד בשיעור הגירושין מתוך עשרות מדינות (משה, 2013). בישראל קיימים כמאה אלף משפחות חד הוריות עם ילדים מתחת לגיל 17. לעלייה בגירושים יכולים להיות הסברים רבים אשר כולם קשורים לשינוי אורח החיים ועליית רמת ההשכלה עם ירידת חשיבות הדת. כתוצאה מעלייה בשיעור הגירושים באופן טבעי יש גם עליה במספר הילדים שצריכים להתמודד עם ההשלכות של תהליך הגירושין. התהליך מערער על כל מה שאותם ילדים התרגלו אליו במשך כל ימי חייהם ומציב בפניהם קשיים רבים שהם צריכים להתמודד עמם בטווח הקצר ובעת בניית מערכות היחסים שלהם בעתיד ובבגרות שלהם (ליון, 2006).

מטרת עבודה זו היא לבחון כיצד משפיעה תופעת הגירושין על מערכות היחסים העתידיות של הילדים. האם הם מסוגלים ליצור לעצמם חיים זוגיים יעילים וטובים, או שמא הם נוטים לשחזר את הטעויות של ההורים שלהם וחווים חיי זוגיות שלילים גם הם בעת ההתבגרות שלהם. שאלת המחקר של העבודה אם כן תהיה: כיצד משפיעים גירושי ההורים על מערכות היחסים העתידיות של ילדיהם?

על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את המבנה הבא: הפרק הראשון של העבודה יתאר את תהליך הגירושין באופן כללי ויראה בקצרה כיצד תהליך הגירושין משפיע על היבטים רגשיים ועל תחושת היציבות של הילד בעת הגדילה שלו. הפרק השני של העבודה יעסוק בניתוח דעות החוקרים בנוגע לשאלת המחקר. הפרק השלישי של העבודה יעסוק בממצאים אמפיריים אשר עוסקים בשאלת המחקר וישלימו את תמונת המצב אשר תוארה בפרק השלישי. בחלק האחרון של העבודה אסכם אותה ואענה על שאלת המחקר באופן ישיר.

השפעות הגירושים על היבטים רגשיים בקרב ילדים

כאשר בני זוג מתגרשים ההשפעה משפיעה על כל בני המשפחה, גם עבור ההורים וגם עבור הילדים שנהיים מעורבים בעל כורחם. ילד להורים גרושים צריך להתמודד עם שינויים רבים אשר משנים את הסביבה שבה הוא גדל. התא המשפחתי משנה את האופי שלו כך שהיחסים בין ההורים ובין הילדים משתנה ותפקיד ההורה מקבל ההגדרה מחודשת. כמו כן המצב הכלכלי של המשפחה משתנה ובדרך כלל לכיוון גרוע יותר כך שהילד צריך להתמודד עם קשיים כלכליים מעשיים לצד קשיים רגשיים במקביל (לוי-שיף, 2018).

מבחינת ההורים, תגובתם יכולה להיות שונה ומורכבת. הגירושים יכולים להיעשות בצורה חלקה עד כמה שאפשר, אולם במקרים רבים הגירושים יכולים ליצור אווירה של עימות ומחלוקת אשר יכולה להקשות על הקבלה של התהליך על הילד. בשל השינויים המשמעותיים הללו עבור סביבת הגדילה של הילד, עלולים להיווצר בו תהליכים רגשיים אשר יכולים ללוות את הילד בבגרות שלו. אי טיפול והזנחה של רגשות שונים בקרב אותם ילדים יכול להקשות על איכות החיים שלהם ותחושות של דכאון, אובדן ותפיסות שליליות יכולות לעצב את האופי של הילדים (יואלס ושגיא שוורץ, 2013).

חוקרים (הקר, 2010) עמדו על כך שבעת שמתגרשים בני זוג לילד יש מקום דל מאוד בקביעת העיצוב של התא המשפחתי ושל סביבה המחיה שלו לאחר הגירושין. הילד בדרך כלל לא מקבל את תשומת הלב ואת החשיבות שהוא רוצה בה לאחר הגירושין ודעתו כמעט ולא נחשבת בעת קביעת המציאות לאחר הגירושין. הילדים צריכים לקבל את המציאות החדשה מבלי שתהיה להם את היכולת להשפיע ולעצב את המציאות הזו. משום כך לעיתים קרובות אותם ילדים מרגישים כי הם איבדו את השליטה על החיים שלהם וכי אין ביכולת שלהם לשנות את מצבם. הסדרי הראייה נקבעים בדרך כלל לפי המצב הכלכלי והמצב הקיים בין בני הזוג, ולא לפי הרצונות של הילד ולכן הילד מרגיש כי איבד את היכולת להשפיע על גורלו.

ההשפעה על הילדים הינה רבה. מחקר אשר בחן את התוצאות של השפעת הגירושין על ההישגים הלימודיים של הילדים נערך בשנת 2011. מחקר זה השווה בין תוצאות מבחנים בתחום המתמטיקה ובין היותם הילדים בני להורים גרושים. מסקנות המחקר היו כי ילדים להורים גרושים הראו נסיגה מסוימת ביכולת הלימודית שלהם לעומת ילדים שלא עברו את תהליך הגירושין. מבחינה חברתית הראה המחקר נסיגה קיימת מבחינת הכישורים הבין אישיים ובין היכולת של הילדים מבחינה חברתית. הילדים נפגעים ומראים סימנים של מצוקה בתחום הפדגוגי ובתחום החברתי באופן משמעותי (לוי-שיף, 2017).